

Obsah

Úvod..... 11

Kapitola 1

Konceptuální rámec mezigeneračního učení..... 17

1.1 Mezigenerační učení jako pojem.....	17
1.2 Mezigenerační učení jako reakce na společenské změny	21
1.2.1 Demografické změny spojené se stárnutím populace	22
1.2.2 Proměny tradiční rodiny	23
1.2.3 Proměny směrem ke společnosti vědění	24
1.3 Mezigenerační učení jako setkávání generací	25
1.3.1 Generace jako subjektivní kategorie.....	27
1.4 Mezigenerační učení jako proces informálního učení.....	29
1.5 Mezigenerační učení jako proces uvědomované změny.....	32
1.6 Mezigenerační učení v různých sociálních prostředích	35
Shrnutí.....	37

Kapitola 2

Metodologické aspekty výzkumu mezigeneračního učení..... 41

2.1 Smišený výzkumný design ve výzkumu mezigeneračního učení	42
2.2 První fáze: Analýza dostupných teoretických a empirických poznatků k tématu	43
2.3 Druhá fáze: Kvalitativní výzkum situací mezigeneračního učení.....	43
2.3.1 Vstup do terénu a sběr dat v druhé fázi šetření	44
2.3.2 Analýza dat	45
2.4 Třetí fáze: Kvantitativní šetření pomocí dotazníku	46
2.4.1 Tvorba a pilotáž výzkumného nástroje	47
2.4.2 Výběr výzkumného souboru a struktura vzorku.....	52
2.4.3 Analýza kvantitativních dat	59

2.5 Čtvrtá fáze: Design případové studie	60
2.5.1 Volba případů v jednotlivých prostředích.....	60
2.5.2 Sběr a analýza dat v rámci případových studií	61
2.6 Pátá fáze: Sumarizace dat	62
2.7 Limity popsaného výzkumného postupu	62
Shrnutí.....	65

Kapitola 3

Škola jako specifický prostor pro mezigenerační učení 67

3.1 Podpora mezigeneračního učení v českých školách	67
3.2 Obsahy mezigeneračního učení mezi učiteli	69
3.2.1 Věcný rozměr obsahu	69
3.2.2 Typy obsahů podle způsobu jejich konstrukce	72
3.3 Formy interakce při mezigeneračním učení mezi učiteli	74
3.3.1 Zjevné formy interakce	75
3.3.2 Skryté formy interakce	82
3.3.3 Zastoupení jednotlivých forem interakce v učitelských sborech.....	87
3.4 Typy mezigeneračního učení mezi učiteli	89
3.4.1 Přijímající mezigenerační učení.....	90
3.4.2 Hledající mezigenerační učení	91
3.4.3 Přetvářející mezigenerační učení	92
3.4.4 Inspirující se mezigenerační učení	93
3.5 Mezigenerační učení podle počtu zapojených učitelů	95
3.6 Mezigenerační učení v kontextu školy	99
3.6.1 Mezigenerační učení v Malé škole.....	100
3.6.2 Mezigenerační učení v Rozklížené škole	102
3.6.3 Mezigenerační učení ve Stabilní škole	104
3.6.4 Mezigenerační učení v Dynamické škole	107
3.6.5 Odraz kontextu školy na realizaci mezigeneračního učení	109
3.7 Diskuse	111
Shrnutí	112

Kapitola 4

Pracoviště jako specifický prostor pro mezigenerační učení 115

4.1 Pracoviště jako místo k učení	116
4.1.1 Roviny učení na pracovišti.....	117
4.2 Mezigenerační učení ve velkém výrobním podniku.....	119
4.2.1 Kontext podpory mezigeneračního učení	121
4.2.2 Příležitosti k mezigeneračnímu učení mezi pracovníky	123
4.2.3 Obsahy mezigeneračního učení.....	127
4.2.4 Přístup starší generace pracovníků k mezigeneračnímu učení	128
4.3 Mezigenerační učení v rodinných firmách	133
4.3.1 K rodinnému podnikání	134
4.3.2 Mezigenerační učební interakce	135
4.3.3 Obsahy mezigeneračního učení	136
4.3.4 Incentivy ke vzniku mezigeneračních učebních interakcí.....	138
4.3.5 Organizační kultura rodinného podniku	142
4.4 Generační složení pracoviště a mezigenerační učení.....	145
4.5 Diskuse.....	153
Shrnutí	155

Kapitola 5

Komunity jako specifický prostor pro mezigenerační učení 157

5.1 Definování komunity.....	158
5.2 Mezigenerační programy jako specifické komunitní uspořádání	160
5.2.1 Mezigenerační programy jako předmět výzkumného zájmu	162
5.2.2 Typologie mezigeneračních programů.....	164
5.3 Mezigenerační programy třikrát jinak	167
5.3.1 Mezigenerační učení jako přidaná hodnota: program Pomocník	168
5.3.2 Mezigenerační učení jako prostředek ke snazšímu dosažení cíle: program Počítač	174

5.3.3 Mezigenerační učení jako cíl sám o sobě: program Dílna.....	181
5.3.4 Co se účastníci v mezigeneračních programech učí	186
5.4 Mezigenerační učení v rámci zájmových a volnočasových aktivit	189
5.4.1 Motivace pro vstup do komunity	189
5.4.2 Obsahy mezigeneračního učení	191
5.4.3 Vztahy a osobní blízkost členů komunity.....	193
5.5 Diskuse.....	199
Shrnutí.....	201

Kapitola 6

Mezigenerační učení napříč prostředímí 203

6.1 Četnost zapojování do mezigeneračního učení	204
6.1.1 Mezigenerační učení a generační příslušnost.....	209
6.1.2 Mezigenerační učení a pohlaví.....	211
6.1.3 Mezigenerační učení a vzdělání.....	212
6.1.4 Mezigenerační učení a pozice v organizaci	213
6.2 Mezigenerační učební interakce.....	214
6.3 Vliv kontextu na mezigenerační učení	218
6.3.1 Organizační podmínky	218
6.3.2 Sociální podmínky.....	225
6.4 Model vlivu podmínek na četnost mezigeneračního učení.....	236
6.5 Diskuse.....	240
Shrnutí.....	242

Závěr: Mezigenerační učení v otázkách a odpovědích 243

V čem je mezigenerační učení vlastně specifické?.....	243
Je mezigenerační učení jev neutrální, či pozitivní?	244
Děje se mezigenerační učení přirozeně?	246
Jak je možno mezigenerační učení podpořit?	246
Přináší mezigenerační učení stabilitu, nebo inovaci?	248
Kam je možno výzkum mezigeneračního učení směřovat dál?	248

Summary: Intergenerational learning in questions and answers	251
What makes intergenerational learning specific?	254
Is intergenerational learning a neutral, or a positive phenomenon?	255
Is intergenerational learning occurring naturally?	256
What support can we give to intergenerational learning?	257
Does intergenerational learning bring stability, or innovation?.....	258
Where else can intergenerational learning research go?.....	259
Literatura	261
Jmenný rejstřík.....	275
Příloha č. 1	
Kvalitativní fáze výzkumu – přehled respondentů.....	281
Příloha č. 2	
Kvantitativní fáze výzkumu – dotazník pracoviště	285